

Ősszel

A Topniška utcától a Beethoven utcáig, a Praprotnik utcáig, az Ifjúsági munkabrigádok teréig, a Bregig, a Szép útig meg a Slomšek utcáig sem tudtam rájönni, hogyan tanított még mint fiatal embert és kezdő író-t Š. barátom arra, hogy a sikeres élet titka az alázat: hirdette ő, a megalomániás, karrierista polgári felfogásának nyitja nyilván a kétarcúság, amit általában elmarasztalnak az emberek. Ma így, holnap úgy, a kétszínű emberre nem lehet számítani! Olyanok mondják ezt, akik nem művészek, szépen ellavíroznak az életben örökös alkalmazkodásukkal, soha nincsenek egzisztenciális gondjaik, hű szolgák, és éppen ezért a legkíméletlenebbek: a paraszt sokkal kíméletlenebb, mint a művész vagy a mérnök, aki szellemi munkát végez. Š.-t ezért még ma sem igazán értem, töprengésre késztet, mert ő ismeretett meg a legpontosabb, esztétikailag hibátlan eljárásokkal, jóllehet képtelen volt meglátni, hogy az embert mindig olyasmi teszi tönkre, aminek nincs köze a jelenhez. Időnként ellenségeink szavára is oda kell figyelnünk, ami végtelenül kínos, hiszen meg kell alázkodnunk hóhérünk előtt, és a siker érdekében szembe kell mennünk saját művészi vízióinkkal és önérzetünkkel.

2001-ben kezdődött több mint egyéves csavargásom a különféle ljubljanoi lakásokban és utcákon. Többször kerültem utcára, és csak esténként szerveztem meg, hol töltöm az éjszakát. Bántott a helyzet, annyi biztos, mert szerezhettem volna rendes állást, meg egyebet is, de makacsul azt gondoltam, hogy az élet egyetlen nagy csavargás az irodalom világa meg a hús-vér emberek alkotta szociális háló között, és irtóztam attól, hogy az aktakukacok életét éljem. Tizenéves koromban fertőződtem meg a dekadens irodalommal és életmóddal, Baudelaire, Rimbaud, Miller, Bukowski, Verlaine, Poe és a többi Ahasvérus életstílusával, az övékét találtam a megfelelő életformának, száz vagy több évvel utánuk. Mindig azt gondolom, hogy a pusztá létezés mellett az irodalom a legfőbb érték, és akkor is így vélekedtem. Nem akarok patetikus lenni, de nekem az irodalom többször megmentette az életemet, motivációt adott az élethez, ami így is, úgy is a legfontosabb, pedig túl gyakran értjük rajta az ambíciót, általában azt a beteges igyekezetet, ami burjánzik és pusztít a mai világban, s amivel a fent említett Š-nek is meggyúlt a baja. Ez a művész legnagyobb problémája, mert minden nagyobb munka előtt, ami várhatóan sok időbe fog kerülni, tudatosítanunk kell, hogy egyedül vagyunk, magányosan születünk, és magányosan is fogunk meghalni, ami nehéz feladat a társadalmi befogadásra áhító erő ego számára. Nehéz valaki mást alakítani azért, hogy az emberek helyeseljenek és megdicsérjenek. Ezért nem tudom magam a színészek helyébe képzelni, nem tudnék egész életemben valaki mást játszani. E hivatások művelői esnek leginkább az

önhittség csapdájába. Fiatalon az önteltség még elviselhető, később azonban nevetségessé válik. Kivételesen intelligens embereknél, ha ráadásul még jó művészek is, túl sok energia válik emiatt semmivé, aminek semmi köze az alkotótevékenységhez.

Amikor három bőröndömmel megérkeztem a Topniška utcába, harmincéves fejjel nem kevésbé éreztem károsnak a helyzetemet, habár bohémnak, utazónak, lázadónak tartottam magam, meg minden ilyesminek, ami a lezserséggel és a számkivetettséggel kapcsolatos. A kollégiumban lakó diákok, nálam évtizedekkel fiatalabb emberek, vad táncot roptak jöttömre, amitől éjszaka le sem tudtam hunyni a szememet. Csak hétvége volt nyugalom, egyébként a felső emeletről üvegek, dobozok röpültek le, sőt néha televízió meg hűtőszekrény is, és én nem tudtam rájönni, ki itt a bohém, én vagy ezek a vademberek, mivel én más, finomabb módon tomboltam, és a verekedés sem állt tőlem távol, főként, ha a bőrömre ment a játék. Ezért bedugaszolt füllel olvastam vagy írtam, ami jól is ment, hiszen írni akartam, mert csak az számít, mondtam magamban. Nem tudom, honnan szedtem ezt, de készen álltam (anti)talentumom teljes feltárására, ennek láttam értelmét, erre buzdított D. és Š. meg a végén Č. is, akivel az ezredvégen kezdtünk intenzíven barátkozni. Persze tizenéves korom óta írtam, és már akkor tudtam, hogy egyedül az írás meg az olvasás elégíti ki. Végleg harmincéves korom előtt forrt ki bennem ez a meggyőződés a tanulás és más egyéb rovására. Mivel az efféle magányos tevékenység több fontos dolgot kizár, nálam legalábbis, számomra még ma sem világos, miért olyan megrögzött az ember bizonyos téren, amikor okosabb engedni, mert az biztosabban vezet elégedettséghez, mint a konokság meg a bosszú.

Č. rendkívül aktív volt, és a csavargás mellett hihetetlen intenzitással és koncentrációval volt képes foglalkozni még tíz egyéb dologgal. Vidám fickó volt és munka-alkoholista, ami ritka egybeesés, óriási akaraterővel elsőnek ért célba, nyakas volt és könyörtelen, ugyanakkor empatikus és érzékeny is. Többször meghívott irodalmi estekre így az ezredfordulón is, amikor Kranjska Gorába mentünk valami művésztelepre, hogy írásainkból olvassunk fel. Sűrű pelyhekben esett a hó, mindenki tudta már, hogy jön Lolka és Bolka, így hívtak bennünket egy zágrábi utunk óta, és ez nem kevésszer fordult elő, rengeteg ilyen alkalom adódott, elsősorban Č.-nek köszönhetően. Többször profi módon zajlott az est, mert ha nekem valami nem felel meg, akkor otthagynom, elvetem, ignorálok, lelépek, vizionlátásra a következő háborúban. A Kranjska Gora-i egyike volt azoknak az esteknek, amelyeket a hotelszobában fejeztem be egy lány társaságában, akivel ezután még néhányszor találkoztunk. Ezt azért említem, mert gyakran történt így. Tizenöt, húsz évvel ezelőtt az író, a művész még sztár volt, aki mindenhol megjelent, a szakfolyóiratoktól a bulvárlapokig, és persze szép lányok társaságában. Ma, úgy tűnik, nemcsak hogy nem látogatják tömegek az irodalmi esteket, hanem úgy érzem, a világ is leszűkült és szorongó lett, leszámítva a Metelkován vagy a Roškán tartott alternatív fellépéseket. Ugyanez a helyzet a honoráriumokkal is. Ma szinte úgy kell kikunyerálni a honort, mintha az irodalom nem munka volna, a tiszteletdíj pedig éhezőknek meg koldusoknak juttatott könyöradomány. Nekem sohasem okozott problémát, mindig meg tudtam szerezni a lóvét, ha nem is a kultúra berkeiből.

Ámde a történelem ismétli önmagát, és ezért nem kell attól tartani, hogy megint arany- vagy legalábbis aranyozott idők köszöntenek az irodalomra. A fák nem csak azért nőnek, hogy mankót faragjanak belőlük, és az ember nem csak csapásokban meg bajokban megnyilvánuló rossz időket és sötét órákat él meg.

Č. lelkes szervező volt, nem múlt el hét irodalmi est nélkül, és az egészet csak fűszerezte, hogy emberek színes sokaságával lehetett találkozni. Ezeknek az ismeretségeknek a többsége máig fennmaradt, mivel az irodalom nemcsak magában fortyogott, hanem ki is csapott medréből, és az artikuláció több dimenzióját élte. Ha az irodalom kedvéért tükörbe nézek, mindig nosztalgiával ragyognak rám a különböző könyvek, Faulkner, Miller, Remarque, Malaparte, Pavese, Bernhard, Selimović, Andrić, Pekić, Kiš, Frisch, Cankar, Tolsztoj, Dosztojevszkij, Dos Passos, Handke, Camus és mások könyvei: lehettem volna hivatásos olvasó, és valószínűleg vígan megéltem volna, ha nem hajt valami forró, vulkáni erő, a születésem óta meglévő tudás, hogy saját stílusomat is ki kell harcolnom, és ez fáradságba meg időbe kerül. Akik utálják a hivatásomat, és úgy gondolják, hogy a tehetséget egyébbe is lehetne fektetni, mint irodalomba, nem kevésszer elmondják, hogy esetemben az irodalom telhetetlen vadállat, évről évre egyre jobban kiszipolyoz, és semmit sem ad viszonzásul, mivel megszokta, hogy mindent neki áldoznak. Én viszont az alkotásnál nagyobb kielégülést nem ismerek.

Amíg a Topniška utcában dekkoltam, gyakran kérdeztem magamban, miért nem sikerül normális, emberi viszonyt létesítenem a szüleimmel, bár valószínű, hogy nem kívántam ezt olyan forrón, kivéve a kommunikáció megjavítását. Szüleim bonyolult emberek, jók, de nem szülőnek valók, legalábbis a szülői örömeiket tekintve nem, valószínűleg áldozatai annak, ahogy a társadalom viszonyul a konvencionális élethez, miszerint szükség van a családra, és kellene a gyerekek, az állás és a lakás – minden, amiből a társadalom hasznot húz, hogy az embereket modern rabszolgává tegye. Szüleim is családot alapítottak, bár apám soha nem volt oda érte, utazó ember volt, aki mindig rendkívül felelős állásokat töltött be, és mint később megtudtam, nagyon jól csinálta, nem félszívvel, hanem szikrázó zsenialitással. Apám született magányos volt, de különben vidám fickó, a társaság lelke, a vígság, az önfeledtség motorja, aki tudja, mi az empátia. Más kérdés, megnyit juttat belőle embertársainak. Valószínűleg nagyon szubjektívan válogat.

A szülőnek ki kell mutatnia, hogy szereti gyerekeit. Különösen a gyöngédség és a szeretet kimutatása az a főcsapás, amin az én szüleim nem voltak járatosak, legalábbis így érzem, bár nem akarok igazságtalan lenni azokhoz, akik az életet adták nekem. Magatartásuk genezise valószínűleg a gyermekkorukban keresendő. Mindent figyelembe véve, a szüleim jó emberek, és szeretem őket, habár azokban az években a velük való kommunikáció a nullával volt egyenlő, s időnként egy-egy lázadó szitokra szorítkozott. Anyám a maga életét élte a Szép úton, bizonyára voltak problémái elvált férjével, aki zsarolással vette el tőle a gyerekeit, félttestvéremet, akivel válásuk után többé nem találkoztak, egy esetet, az én esküvőmet kivéve. Ekkora fájdalom nyilván összetör egy anyát, de az én anyámat nem, legalábbis így látszik. Vagy nem akar beszélni róla, elvégre mindenki maga viseli a következményeket. Egy erőszakos maffiózóval kötött házasság semmi jót nem ígért, de hát mit tudhatunk, amikor beleszeretünk valakibe, nem figyeljük ki a másik természetét, ami a viszony folyamán változik, miközben mó-

dosul a mi nézőpontunk is, mire észreveszünk dolgokat, amiket korábban nem tudtunk vagy nem akartunk észrevenni. Az összes körülményt figyelembe véve, szüleimnek valószínűleg nem volt idejük még velem is foglalkozni, most pedig végképp nem, hiszen felnőtt ember vagyok már, akivel életmódja miatt szülőként nem lehettek elégedettek, hiszen arra vártak, hogy esküvő lesz, család, állás és lakás, én meg az irodalmat kivéve fűtyültem az egészre, sohasem fertőzött meg semmilyen társadalmilag elfogadható, kompromisszumos megoldás, nekem az túl unalmas volt. Készen álltam a kompromisszumra, igaz, de csak olyanok iránt, akik ezt nem tekintik megalázkodásnak és vereségnek, behódolásnak és talpnyalásnak.

Mikor a Topniška utcából elköltöztem, tulajdonképpen utcára kerültem. Többnyire K.-nál aludtam a Beethoven utcában, időnként elmentem a Szép útra, de reggel mindig megvártam, hogy anyám elmenjen dolgozni, mivel nem kommunikáltam vele, konok és büszke voltam, ami csak kárt és bajt okoz. Akkor még nem tudtam, hogy feszült viszonyban legjobban, ha engedünk, bezzeg én, keserű makacsságomban bár tudtam ezt, és ma is alapszabálynak tartom, mindent másképpen tettem, mint aki a hiúság és a butaság fegyverét veti be, és csak a romok felett állva érzi győztesnek magát.

Aki az utcán él, keveset dolgozik, erősödik viszont a létfenntartási ösztöne, ahogy az én esetemben is történt. Többnyire Z.-nél ittam Pruléban. Z. időszakos ivó korszakát élte, de pár napnál nem hosszabb ciklusokban, ilyenkor elviselhetlenné vált, mindig másokat meg a rohadt történelmet hibáztatta. Végül én is sorra kerültem, és nem tudom, miért, folyton azt hajtogatta, hogy úgy érzi, egyszer meg fogok ölni valakit. Eleinte nevetségesnek találtam, de mikor folyton ezt mantrázta, elegem lett, mert nem tudtam elviselni, hogy a saját baja miatt szinte belehajszol abba, hogy megöljek valakit. Mivel általában poharakat és tányérokat dobáltunk ki az ablakon, többször kijött a rendőrség, a szomszédokról nem is beszélve. Mivel sejtettük, ki hívja ki a rendőrséget, esténként, mielőtt kimentünk a városba, hangosan felraktunk egy dalt, ami aztán ismétlésen forgott egész éjszaka. Elgondolni is iszonyú, mit jelent egy ilyen örült szomszéd. Ezt sem bírtam már elviselni, mert az ivászat csak bajokkal járt, habár régóta szerettem a dekadenciát, évekig ez volt a homlokomra írva; elköltöztem B. rendezőhöz Bregbe, kőhajításra a Književniška utcától, és nála dekkoltam egy ideig; B. éppen elvált, és szintén ivott, elfogta a nosztalgia a punk iránt, a városban tombolt, nehéz volt vele lépést tartani. Azért még mindig volt benne egy szikrányi szellemesség, ennél fogva egy ideig kibírtam mellette, de nem sokáig, mert úgy éreztem, hogy apjához, anyjához hasonlóan őt is elkapta a skizofrénia, az öngyilkossági készlet, amit egy év múlva be is teljesített. De őt is, akár csak Z.-t, legszebb emlékeimben őrzöm, bár ez az út, amit következő éveimben el fogok kerülni, csak bajokkal jár és betegség a vége, és bár nem ők az egyedüli halottaim azokból az időkből, azok többsége, akiknél dekkoltam, már nem él, akár kortársaim, akár idősebbek nálam.

Harmincadik évemhez közeledve, az ezredforduló táján kezdtem észrevenni idősebb, úgy ötvenéves barátaimnál, hogy valami az örületbe taszítja őket, hogy tombolnak, megbízhatatlanok, instabilak, és valami megszakadt bennük. Páran meghaltak ezekben az években, sokan öngyilkosok lettek. Nem és nem tudok rájönni, mi lelte ezeket a fiúkat, látszólag sikeres és jól szituált embereket, akik-

nek gyerekeik voltak, többnyire elváltak, mégis sikeresen és biztosan ültek a nyeregben. Éppen B. költő és rendező esetében vettem észre hirtelen nagy változásokkal, mikor a kiegyensúlyozott és szorgalmas fiú, miután felhagyott a punkkal, és biztos munkát talált a szlovén televíziónál, egyszerre mintha begolyózott volna, pálinkázni kezdett és falta a helex tablettákat, marokszámra, pusztán kihívásból, munkáját haszontalan időtöltésnek, elvesztegetett időnek nevezte; ötvenéves fejjel tizenéves lányokba szeretett bele, szerelmes versekkel ostromolta, úgyszólván zaklatta őket, és minden italtól eufóriába, ennek következtében iszákosságba esett, különösen, amikor kezdett rájönni, hogy az új szerelmes regény csak az ő fejében létező illúzió. Nem akasztotta fel magát, hála istennek. Az önszeretet még mindig erősebb a reménytelenségnél és a depresszióknál, habár még mindig nem hiszi, hogy a bölcs könyveknél mélyebb nyomot hagytak az őrületek, ezért számára a szerelem mindig véget ér, mielőtt elkezdődne.

2001-ben csavargásaim és keresgélésem közepette ért utol anyám telefonja, hírvadva, hogy behívtak civil katonai szolgálatra. Habár még a néhai Jugoszláviában le kellett volna töltenem a katonaidőmet, majdnem harmincéves koromig sikeresen kihúztam magam alóla, most viszont jelentkezniem kellett a trnovói öregek otthonában, különben a katonai rendőrség őrizetbe vesz. Elmentem tehát, és már első napon rájöttem, hogy az öregek otthonában való civil szolgálat a katonakötelesek közönséges kizsákmányolása, reggel öttől délután háromig minden ellenszolgáltatás nélkül, a legpiszkosabb munkák, képzelhetik, mit jelent ez, senkinek sem kívánom, sem az aggok házát, sem az ottani munkát. Az öregkor szépségéről szóló valamennyi történet dajkamese, különösen, ha tizennégy napot kihúzol egy hospice-ban, ami a trnovói öregek otthona. Az öregekkel, többnyire súlyos betegekkel, akik nem önszántukból kerültek ide, embertelenül bántak, érzéketlenül, és ténylegesen úgy, mint egy rakás szarral. Nem, nem vagyok mizantróp, de az ott töltött tizennégy nap óta lelkes híve vagyok az eutanáziának. Ott láttam utoljára Andrej Hienget¹ és Stane Dolancot,² és tizennégy nap alatt pszichiátriai igazolást szereztem arról, hogy alkalmatlan vagyok erre a munkára, mint ahogy az is vagyok; amikor elmegyek ez előtt az épület előtt, hideg őr veszi körül nyugtalan gondolataimat, melyekkel tökéletesen szinkópás ritmusban együtt dübörög a föld, és ez elkísér néhány napig, amíg be nem magyarázom magamnak, hogy a dübörgés a fejemben csak irodalmi megfogalmazása a semminek és a pornak, ezek a legfontosabb kliséim, melyekből felépítem a saját ritmusomat, ami az idő folyamán elégedettebb, hedonisztikus ritmussá alakulhat, az egyéni akarat és élni vágyás ritmusává, amitől újra élet dübörög a halántékomban. Tébolyodottan és sebzetten mentem vissza az utcára. Dosztojevskijnek nevezett barátomhoz költöttem, aki óriási villát örökölt az Ifjúsági munkabrigádok terén. Jelképes összegért kaptam nála egy berendezett tágas alagsori szobát, két hónapban egyeztünk meg, amíg nem rendezem a lakáshelyzetemet, amivel egyáltalán nem foglalkoztam, gondolván, hogy minden marad így, ahogy van, marad örökké az utca és a keresés, az irodalom mint egyetlen érdeklődési kör és szenvedély. Mindenki úgy gondolta, rosszul megy a sorom, és szerencsétlen vagyok, segítséget kínáltak, válogathattam a lakások között, én viszont jól éreztem magam, és az emberi szemé-

¹ Andrej Hieng szlovén író (1925–2000) – *A ford.*

² Stane Dolanc szlovén politikus (1925–1999) – *A ford.*

lyiség öregek otthonában tapasztalt teljes szétesésének élményétől eltekintve már rég nem voltam padlón, nem fogott el a kétségbeesés. Sokat olvastam, és többnyire Š. társaságát kerestem, aki ellátott könyvekkel. Abban az időben Walter Pater angol filozófusért és a misztikus Gustav Meyrinckért lelkesedtem; Š. könyveket hozott, kérnem sem kellett, vitákkal tarkított hosszú ebédekre jártunk, nagyon támogatott, és öntötte belém az irodalommal való foglalkozás vágyát. Nem láttam, mi az oka, pedig minden pszichiáter egyből rájött, én persze nem értettem egyet velük, akik szerint iszákosságomat feldolgozatlan traumák okozzák és a menekülés önmagamtól. Különös italozást úztem, nem rendszeresen, mondjuk, hetente kétszer, hanem olyan szenvedélyesen ittam, mint ahogy olvastam és írtam. Volt, hogy huszonnégy és több órát egyfolytában, de nem látszott rajtam, nem estem el, nem feküdtem ki, nem tettem semmi emlékezetesebb dolgot, ami később eszembe jutott volna, habár ez volt életemnek az a szakasza, mikor a rendőrség a legtöbbször büntetett meg közbotrányokozásért, ami kezdett már gyanúsá válni, bár nem vagyok híve az összeesküvés-elméleteknek, és paranoiás sem vagyok, inkább az ellentéte; járdára vizeles, közparkban alvás, az állam és hivatalos személyek szidalmazása, sok ilyen összegyűlt, és persze egyik büntetést sem fizettem ki, a csekkeket egyenesen a szemétkosárba dobtam. Nevetségesnek, már-már bizarrnak találtam, hogy minden héten kapok egy ilyen papírt, mivel ténylegesen nem ártottam senkinek, ha egy padon aludtam a parkban, vagy az egyik fa mögött huggyoztam, ami ugyan nem vall jó modorra, de egy szerzői vagy fordítói tiszteletdíj árát kifizetni egy huggyozásért értelmetlenségnek tűnt a szememben, viszont meggyőztek, hogy fizessem ki, mivel az állam az erősebb, ennek ellenszegülni, lázadni, forradalmat csinálni merő hiábavalóság.

Abban az időben, 2002-t írtunk, ismertem meg R.-t, egy rendkívül kedves és szellemes lányt, és néhány randevű után szenvedélyesen beleszerettem. Sokat csavartunk ide-oda, hülyét csináltunk mindenből és mindenkiből, és habár R.-nek rendes állása volt, nem az árnyak birodalmában utazott, mint én, aki magam szabtam meg munka- és szabadidőmet. Nemrég szakított a fiújával, még nagyon nyitott volt és érzelmi téren sebezhető. Ezt éreztem, és valószínűleg ez tetszett benne legjobban, ez a túlradó gyengédség és önfeledt odaadás. Akkor tűnt úgy először, hogy végleg elfelejtettem Irena Pertotot, és bután azt gondoltam, amilyen tévelygésben éltem, habár a tévelygés meg az elvakultság egyre ingoványosabb útját jártam, mert úgy éreztem, hogy végre rátaláltam életem szerelmére, felszabadult voltam, és ez majdnem a fejembe került. Újabban hosszabb ideig bivakoltam R.-nél, a Slomškován, de megtartottam az Ifjúsági építőbrigádok útján bérelt odúm kulcsát is, oda menekültem, ha el akartam merülni az irodalomban, vagy ha túlságosan kiborultam. Olyankor már tudtam, hogy egyre kevésbé hiszek a költészetben, hogy azt beolvashatom a prózámba, ahogy akarom, és a költészetnél is jobban hiszek a tenger hullámainak.

Amikor megérkeztem a Baltikumban tett hosszú utazásról, amit lelkes írók tettünk meg egy mikrobuszal, és ezt az örültséget soha többé nem ismételném meg, habár ez volt életem legkalandosabb és irodalmilag legtermékenyebb utazása, éreztem, hogy R.-rel valami nincs rendben. Az a típus volt, aki a fájdalmat és a kétséget magában tartja, nem úgy, mint én, aki kimondom, sokszor és nemegyszer túl direkt módon.

A Slomškován feküdtünk a heverőn, amikor három rövid staccatóval megszólalt R. telefonja. Korábban is furcsának találtam, hogy folyton hívják, már-már pszichopata módon, minden második percben, ő meg nem akarja felvenni, ezért bevitettem a készüléket a hálószobába, anélkül, hogy megkérdeztem volna, mert ez már abnormális volt, és ő nem akarta elárulni, ki zaklatja. Meztelenek voltunk, R. arca kivörösödve, először azt hittem, a dühtől, de később rájöttem, hogy a szégyentől. Azután csengettek a lakásajtónál, mire R. remegni kezdett. Dühösen és pszichopata módon csengettek, majd dörömböltek az ajtón, mintha valaki fadoronggal vagy súlyos vasrúddal döngötné a bejáratot, és még ordított is hozzá: „Nyisd ki, nyisd ki, tudom, hogy bent vagy, nyisd ki, R., nyisd ki, tudom, hogy bent vagy!”

Amikor – amúgy meztelenül – ajtót akartam nyitni, R. megelőzött. Berontott R. volt fiúja vagy örökös fiúja, ki tudja, egyeseknél ez így alakul, noha újra meg újra kiderül, hogy az egész csak a birtoklási kényszer, a hűség fogalmának illúziója, mert mi, emberek hibásan fogjuk fel az elsősorban testi hűséget és tiszteletet: szerintem a másikat csak emocionális értelemben csalhatjuk meg, a megcsalásnak csupán lelki dimenziói vannak, legalábbis az emberek érzelmi viszonyainak függvényében. A. persze verekedni akart, én lettem volna a megtámadott, meztelenül és in flagranti, ezért sietve felöltöztem, és kimentem az ajtón, egyenesen a bankautomatához, aztán a Trubar utcába, a Reformátorba, ahol különben is sokat időztem újságírók, irodalmárok és bohémek társaságában. R. ezután pár hétig került, ezért azt hittem, vége, meg voltam alázva, dühös voltam, megint szenvedtem, de főképpen az ostoba egóm szenvedett, semmint én, aki előszere-tettel vallottam a százszor elcsépelte mondatot, hogy *élni és élni hagyni*. Viszonyunk összeomlott és porrá lett, mondtam magamban, minden közönséges hazugsággá változott újra, mintha ez volna a bosszú az összes lányért, akit elutasítottam, elhagytam, és bizonyos vélemények szerint rúttul elbántam velük, mert csak lefektettem őket, előtte pedig összehordtam mindenfélét, keresztül-kasul, a csillagokat lehazudtam az égről, csak hogy ágyba vigyem őket.

Az ember szívesen elgondolja, ha rossz a sora, ha megalázták, ha veszített a harcban, párbajban, epekedésben, hogy ez most büntetés valamiért, visszagondol az elmúlt időkre, és a múlt hibáit okolja, amelyek tönkretették a jelent, mindig ott keresi a választ és a kifogást, ahol kár keresni a kilátástalannak tetsző pillanatnyi turbulencia eredetét. Tombolni kezdtem, bár megfogadtam, hogy nem teszem, elég veszélyes és ingerlékeny lettem, amit az a felszólítás is gerjesztett, hogy közbotrányokozás miatt jelentkezzem a Povšetova utcai fogdában, ahol büntetésemet részben leróhatom, ha két hónapra bevonulok a síttre. Nem tudtam, hogy apám beszélt anyámmal, hiszen mindketten aggódtak, mi történik harmincéves gyerekükkel, miért él ilyen felelőtlenül és vadul, miért hoz bánatot ősz fejükre, mikor már rég meglett ember. Apám jól tudta, mi a dutyi, ugyanis tíz évig egyik vezetője volt Dob büntetés-végrehajtási javítóintézetének, a legnagyobb szlovén börtönnek, ezért most kiállt értem, és felajánlotta büntetésem pénzbeli megváltását. Szüleim állták is a szavukat, mert én makacs fejfel úgy gondoltam, hogy inkább megyek a síttre, de az államnak egy centet sem adok, hiszen soha életemben senkit sem bántottam, kivéve, ha életveszélyben voltam, államellenes tettet

pedig végképp nem követtem el, tulajdonképpen láthatatlan voltam mint állampolgár, csak a független alkotók névsorában szerepeltem, miután hallgatói státuszom véget ért. Ez minden, ami a szlovén állam és köztem létezett.

Valahogyan megbeszéltük, apám kifizette a büntetést, nagyjából egy év után újra elköltöttem az ebédet a családi asztalnál anyámmal, ismét kommunikálni kezdtem apámmal, és többször felkerestem zagorjei otthonában, a Száva mellett. Ekkor a helyi zeneiskolában tanított, hiszen végzettségét tekintve zenetanár volt, és soha nem fogok rájönni, hogyan került olyan magas posztra a Dob BVI-ben. Más idők jártak, és sohasem akarta ezt elmondani, ezért sokszor gondoltam arra, hogy talán besúgó volt, belügyes, vagy csak kapcsolatai voltak a megfelelő emberekhez, ami nyilvánvaló. Ismertem befolyásos barátait, akik a maguk módszerével igazgatták az alpokaljai kis országot. Elvesztettem R.-t és már régen Irena Pertotot, most zavart, megszállott és agyonhajszolt állapotomban eszembe jutott, hogy a poljei pszichiátriai kórház megrendelésre kiállított igazolása valósággá válhatna, tönkretelhetne, elpusztíthatna engem: időnként, a kishitűség és a melankólia pillanataiban elgondoltam, hogy ez a dokumentum még mindig ott van Poljén, a pszichiátriai kórház irattárában, és bárki felhasználhatja ellenem, ha valamilyen állami állásba vagy valami kitüntetett helyre pályáznék, hogy a száradattal felvett harcban magam mondtam ki, hogy nem vagyok emberbarát, sem altruista, mert hiszen nem akartam segíteni a halálos ágyukon fekvő embereken. Tudtam, hogy ez is visszaüt még, és úgy fogom végezni, mint egy rakás szar, amit az emberek messze elkerülnek, és nem lehet majd kivédeni, hogy el ne tapossanak és el ne töröljenek, hagyni fogják, hadd dermedjen meg a szar, mintha ott sem volna, mintha nem is létezne, viszlát, agyó. Pár hét múlva R. hívott fel nagy lelkesen, hogy beszélni szeretne velem. Közben egy sor telefonhívást kaptam, agresszív, kötekedő szándékúakat. A.-tól is. Ezeket jól megszívattam. Mint a gyerek, akitől a többiek elvették a játékát a homokozóban. Az ócska szintaxis és a pusztulás már bevett, ingoványos útján haladtam, de R. meg tudott lepni, mivel úgy gondoltam, vissza akar menni A.-hoz. Azzal állt elő, hogy költöztek hozzá a Resljeva utcába, ott lakást bérel, mert vállalkozó szellemű anyja ki akarja adni a Slomškován lévő lakásukat. Nem igazán értettem, de ráálltam, mi más tehettem, ha egyszer szerettem őt, anyámhoz pedig nem akartam visszamenni a Szép útra. R. azt is mondta, hogy nagyon szeret, és nem tudja elképzelni az életet nélkülem. Ez feldobott, emelt fővel jártam a Kolodvorska utcában, aztán a Tromostovjén meg a piacon, úgy mentem, mintha Istent látnám vagy legalábbis szárnysegédeit és szolgálait. Mentem és köpködtem, vehemensen köpködtem, mintha senki sem árthatna nekem, mintha én lennék az a kiválasztott, akire hamarosan rámutat a Mindenható.

GÁLLOS ORSOLYA fordítása